

Т.А. ЧЕРКАСОВА, О.В. КУРІННИЙ

Сумський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА АНДРАГОГІЧНИЙ ПІДХІД

Організація будь-якого навчання в явному або неявному виді завжди ґрунтується на визначених вихідних позиціях, що виявляються у виборі цілей, змісту, способів його структурування і технологій взаємодії, що навчаються і викладачів.

У сучасній науці про освіту розрізняють два принципових підходи: педагогічний, котрий більшості відомий по школі і вузові, і андрагогічний, що більше знайомий слухачам системи підвищення кваліфікації.

Уміння учитися - складний процес, що включає комплекс знань і навичок, які необхідно опанувати для успішного навчання. При цьому кожна людина, що навчається повинна мати чітке уявлення про те, що таке:

освіта і навчання; процес навчання і ролі учасників цього процесу; власних потребах і можливостях у навчанні (психофізіологічних, тимчасових, побутових, виробничих); моделі навчання; мети свого навчання; види і форми навчання; методи навчання і самонавчання; засобу навчання; програми навчання; організація навчання.

Знання або хоча б попереднє уявлення про зазначені вище елементи педагогічної системи і її забезпечення дозволяє дорослій людині свідомо вибирати і вибудовувати свою власну траєкторію навчання, виступаючи при цьому активним учасником освітнього процесу. Саме це принципово відрізняє педагогічний і андрагогічний підходи до процесів навчання.

Які ж особливості навчання дорослих, котрі варто враховувати викладачам у своїй практичній і навчальній діяльності? Різні автори виділяють різні параметри. Для більш повної картини приведемо кілька точок зору.

Ноулз (Knowles M.S.) і ін. розрізняють традиційне викладання і навчання (педагогіку) і викладання і навчання для дорослих (андрагогіку) у такий спосіб.

Педагогіка припускає:

- поводження з учнями як з дітьми, як з порожньою судиною, яку учитель повинен заповнити знаннями;
- підготовку навчального плану заздалегідь, без обговорення його цілей і змісту з учнями;
- викладання підготовленого курсу, при цьому учень знаходиться в постійній залежності від викладача на всіх етапах навчання.

Андрагогіка тим часом передбачає:

- звертання з учнем як з дорослим, як з колегою вчителя, як з людиною, що привносить у процес навчання істотну частку свого попереднього досвіду навчання;
- обговорення з учнем навчального плану і доступність учителя як консультанта в навчальному процесі;
- визначення результату навчання, погодженого з учнем, взаємини з яким учитель буде на основі співробітництва і взаємного обміну ідеями

Р.М. Сміт наприклад, виділяє шість аспектів навчання дорослих.

Навчання:

1) відбувається протягом усього ; 2) це природний і особистісний процес; 3) містить у собі зміни в людині, що навчається; 4) зв'язано з розвитком особистості; 5) зв'язано з досвідом людини і його діяльністю; 6) у навчання є також своя інтуїтивна сторона, тобто воно може проходити частково і на підсвідомому рівні.

С.И. Змеєв описує наступні особливості андрагогіки:

1. Дорослому належить ведуча роль у процесі навчання.

2. Доросла людина прагне до самостійності, самореалізації, самоуправлінню у всіх сферах життя, у тому числі й у навчальній діяльності.
3. Дорослий має досвід, що може бути використаний як при його навчанні, так і при навчанні колег.
4. Доросла людина навчається для рішення важливої життєвої проблеми і досягнення конкретної мети.
5. Дорослий розраховує на негайне застосування результатів навчання.
6. У дорослого багато обмежень у навчанні (соціальні, тимчасові, фінансові, професійні й ін.).
7. Процес навчання дорослої людини організований у виді спільної діяльності того, кого навчають, і того, хто навчає.